

Kulturhus Örnsköldsvik

Bilaga 1 – Förutsättningar

Projekt:	Fördjupad utredning och förprojektering kulturhus	ID-nr/dnr:	37T
Huvudprojekt	Fördjupad utredning och förprojektering kulturhus	ID-nr/dnr:	37T
Delprojekt:	Bilaga 1 Förutsättningar		37T
Beställare:	Samhällsbyggnadsförvaltningen, Carina Edblad, förvaltningschef		
Version:	1		
Skriven av:	Arbetsgruppen	Datum:	2018-02-28
Godkänd av:	Styrgruppen	Datum:	2018-02-28
Projektwebbplats:	www.ornskoldsvik.se/kulturhus		

Sammanfattning

Kommunen utreder behovet och möjligheten av att bygga ett kulturhus.

Utredningens arbetsgrupp har identifierat kulturutbildningar, arrangerande kulturaktörer och utövare inom olika kulturverksamheter i Örnsköldsviks kommun vars lokalnyttjande idag och framtida behov av lokaler utgör en grund för en förprojektering av ett kulturhus.

Utredningen kan konstatera att de scenkonstlokaler som är kommunägda eller där kommunen är primär hyresgäst har stora brister. Både ideella och kommersiella aktörer uttrycker behov av scenrum med en storlek och teknisk standard som inte finns idag. Genom att föra samman olika verksamheter och samnyttja ytor skapas ett underlag för en standard som svarar mot behoven men.

En sammanställning av vilka verksamheter som har behov av att samverka om lokaler och vilket lokalbehov det genererar bildar ram för utredningens förprojektering av ett kulturhus. En fördjupad analys bygger på studier av andra kulturhusutredningar och dialoger med det lokala civilsamhällets kulturutövare och föreningar, lokalt näringsliv, kommunal organisation och regionala aktörer.

Utredningen har arbetat fram ett förslag till olika ytor, dess funktionalitet och i vilken grad flexibilitet kan optimera och infria olika aktörers behov.

Ett lokalprogram presenteras som baserar sig på följande offentliga kulturrum;

- ett stort scenrum med plats för 800 sittande eller 1200 stående/dansande
- en blackbox
- en konsertlokal för dans och teater med ca 450 fasta sittplatser
- en konsthall

För utövande av olika konstformer krävs andra ytor;

- ett antal övningsrum för dans, drama och musik.
- ett antal verkstäder för olika former av hantverk, skulptur och bildkonst.

Förprojekteringen anvisar ett kulturhusformat, en riktning, som handlar om både tillgänglighet och driftsform. Ett kulturhus ska förmedla en känsla av "var dags rum", en plats för var och en, där ett besök på samma gång kan vara oproblematiskt, spontant, en paus, väntan eller återhämtning, och samtidigt utmanande i att den utgör en viktig del av platsens miljö. Kulturhuset utgör en yta för spontankultur och möjliggör möten mellan den professionelle, eleven, amatören och novisen.

Såväl civilsamhället med föreningslivets idéburna organisationer som näringslivets kommersiella aktörer, ska ges plats i en organisation för projektering och framtida drift av ett kulturhus. Kommunala verksamheter som integreras med kulturhuset är

kulturskola, konsthall, kommunal ungdomsverksamhet, daglig verksamhet samt närings- och föreningslots.

För närvarande finns kulturpolitiska styrdokument i form av en strategisk plan för kulturen, antagen av kultur- och fritidsnämnden 2011. Parallellt med denna utredning tas en ny kulturpolicy fram, som kommer att läggas fram till kommunfullmäktige under 2018. En kommunal policy för social hållbarhet tas fram under 2018 och blir ett viktigt dokument och underlag som kan komplettera detta arbete. Folkhälsa, tillgänglighet i alla dess aspekter, låga socioekonomiska trösklar och ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv är centrala i arbetet med social hållbarhet. Likaså kommer frågan om landsbygd/centrum och kulturens roll för hela kommunen vara viktig och en förutsättning för sammanhållning och balans mellan bygd och stad.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	BAKGRUND – VILKA MÅL SKA NÅS	7
1.2	GENOMFÖRANDE.....	7
1.2.1	PROJEKTORGANISATION.....	7
1.2.2	PROCESSEN	8
2	Övergripande mål.....	8
2.1	NATIONELL KULTURPOLITIK	9
2.2	REGIONAL KULTURPLAN	9
2.3	KOMMUNAL KULTURPOLICY	9
2.4	ÖRNSKÖLDSDVIK KOMMUNS VISIONER OCH MÅL.....	10
2.5	VÄRLDSKLASS MÅL.....	11
3	Lokalbehovsanalys	11
3.1	LOKALRESURSPLANERING.....	11
3.2	DIALOGER	12
3.2.1	DIALOGER HAR GENOMFÖRTS MED FÖLJANDE AKTÖRER	12
3.2.2	DIALOGER HAR GENOMFÖRTS MED FÖLJANDE KOMMUNALA AKTÖRER.....	13
3.2.3	DIALOGMÖJLIGHETER FÖR ENSKILDA.....	14
3.2.4	DIALOGER MED SAKKUNNIGA	14
3.3	STUDERADE REFERENSOBJEKT	14
3.4	NYTTJANDEGRAD.....	15
3.4.1	KONSTHALL	15
3.4.2	PROJEKTRUM.....	16
3.4.3	KONSERTLOKAL.....	16
3.4.4	STORT SCENRUM	16
3.4.5	BLACKBOX.....	16
3.4.6	SKAPARVERKSTÄDER	17
3.4.7	DANS.....	17
3.4.8	DRAMA.....	18
3.4.9	MEDIA.....	18
3.4.10	MUSIK.....	18
3.4.11	FÖRENINGARS BEHOV	19
3.4.12	GEMENSAMT VARDAGSRUM OCH FOAJÉ.....	19
3.4.13	HUSETS BEHOV	19
4	Verksamheternas behov	19
4.1	CIVILSAMHÄLLET VERKSAMHETER	19
4.2	KULTURELLA OCH KREATIVA NÄRINGEN	21
4.3	REGIONAL KULTURVERKSAMHET.....	21
4.4	KOMMUNAL VERKSAMHET – SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN, KULTUR- OCH FRITIDSAVDELNINGEN	21
4.5	KOMMUNAL VERKSAMHET – VÄLFÄRDSFÖRVALTNINGEN, AVDELNINGEN FÖR ARBETSMARKNAD OCH INTEGRATION.....	22
4.6	KOMMUNAL VERKSAMHET – BILDNINGSFÖRVALTNINGEN.....	23
4.7	KOMMUNAL VERKSAMHET – VÄLFÄRDSFÖRVALTNINGEN, LSS	23
5	Social hållbarhet.....	23
5.1	TILLGÄNGLIGHET OCH LÅGA TRÖSKLAR	24
5.2	BARN- OCH UNGDOMSPERSPEKTIVET	24
5.3	BYGD OCH STAD I BALANS	25
6	Besöksnäring	25
6.1	HÖGA KUSTEN – MER ÄN BARA NATURUPPLEVELSER	25
6.2	SVERIGE, TACK VARE SAMTIDA KULTUR, ETT AV VÄRLDENS MEST ATTRAKTIVA LÄNDER	26

6.3	KULTURTURISM – ETT STRATEGISKT INSATSONRÅDE FÖR ATT LYFTA FRAM SVENSK BESÖKSNÄRING	26
6.4	LOKALA KULTURELLA UTTRYCK BIDRAR TILL ATTRAKTIONSKRAFT OCH REGIONAL UTVECKLING	27
7	Konsekvenser av att inte bygga ett kulturhus.....	27
8	Referenser.....	29

Relaterade dokument

Version	Datum	Benämning	Beslutsinstans
	2009	Örnsköldsviks teater- och konserthus Rapport från styrgruppen	Världsklass 2015
	2015	Svar på motion angående konsert- och teaterhus, KF 2015-06-15 § 128	Kommunfullmäktige
	2016	Utredning kulturhus, etapp 1. Kofn/2016:4 § 13	Kultur- och fritidsnämnden
	2016	Unga mentorer: Utveckling av kulturhus	
	2016	Efterbearbetad dokumentation kulturhus workshop 29 augusti	Kulturenheten
	2016	Dokumentation kulturhusworkshop, del 1 och 2. 19 oktober	Kulturenheten
	2016	Enkät med eleverna på Nolaskolans estetiska program	Kulturenheten
	2017	Advisory Board: Rapport uppdrag kulturhus	
	2017	Sju lärdomar från kulturseminarer	Kulturenheten
	2018	Avkodade dialoger	
	2018-02-12	Yttrande från CESAM gällande kulturhus i Örnsköldsvik	
	2018-02-14	Yttrande från High Coast Creative gällande kulturhus i Örnsköldsvik	
	2018-02-15	Yttrande från MODO Hockey gällande kulturhus i Örnsköldsvik	
	2018-02-28	Åsikter inkomna via webbformulär och mail	
	2018-02-28	Rapport Sliperiet – en praktisk förstudie	Fritidsenheten

1 Inledning

Kommunen utreder behovet och möjligheten av att bygga ett kulturhus. Ett framtida kulturhus är tänkt att ersätta några av dagens kulturlokaler och bli en utökad kvalitativ resurs för utövare, arrangörer och utbildningar. En samlingspunkt för kommunens kulturliv och en mötesplats för många bidrar till utveckling - tillgänglighet i alla dess aspekter, inkludering, mångfald och kreativitet. Det är en viktig aspekt för att bryta barriärer och tillgängliggöra kulturen för alla.

Kreativt skapa, utöva, arrangera och uppleva – utgör grunden för utveckling av ett kulturhus där både det ideella, offentliga och kommersiella samspelar och möjliggör en gemensam organisations- och driftsform.

1.1 Bakgrund – Vilka mål ska nås

I kultur- och fritidsnämndens budgetdirektiv för 2015 ger kommunfullmäktige uppdrag till nämnden att utreda möjligheterna att ytterligare utveckla Sliperiet som ett kulturhus där olika kulturverksamheter och kulturföreningar samverkar. I samhällsbyggnadsförvaltningens verksamhetsplan för 2015 fastställs att utredningar ska påbörjas, om möjligheterna att ytterligare utveckla Sliperiet samt om utveckling av ett kulturhus för olika kulturverksamheter i samråd med kulturföreningar och Örnsköldsviks teater- och konserthusstiftelse. I ett svar på Jarl Strömbäcks (SPI) motion daterad den 20 juli 2014 angående byggande av ett konsert- och teaterhus i Örnsköldsvik svarar kommunfullmäktige 2015-06-15: ”Under våren påbörjas därför en utredning med mål att lägga fram ett, eller flera, realiserbara förslag som gynnar så många som möjligt. I utredningsuppdraget ingår även att undersöka formerna för hur ett kulturhus kan organiseras för olika kulturverksamheter. Kommunfullmäktige noterar att den kommande utredningen ej bör begränsas till att endast omfatta Sliperiet. Ett bredare perspektiv bör eftersträvas.” För att fullfölja utredningsuppdraget föreslår kultur- och fritidsnämnden kommunfullmäktige besluta att i budget 2017 avsätta 700 000 kronor för fördjupad utredning och förprojektering.

1.2 Genomförande

Nedan beskrivs hur arbetet har genomförts.

1.2.1 Projektorganisation

Styrgruppen för utredningen och förprojekteringen har utgjorts av:

- Carina Edblad, chef för samhällsbyggnadsförvaltningen
- Sune Westberg, chef för kultur- och fritidsavdelningen
- Kristina Rastbäck, chef för bildningsförvaltningen
- Patrik Palm, chef för fastighetsavdelningen
- Carina Nordström/Odd Johansson, chef för mark- och planeringsenheten
- Maria Nilsson, chef för arbetsmarknads- och integrationsavdelningen
- Linda Mikaelsson, chef för LSS-verksamheten
- Frida Knutsson, utvecklingsledare på tillväxtavdelningen

Vid projektstart tillsattes en arbetsgrupp med:

- Jenny Ramkrans, projektsamordnare, kultur- och fritidsavdelningen
- Katarina Larsson, kulturchef, kultur- och fritidsavdelningen
- Bettan Edberg, kulturstrateg, kultur- och fritidsavdelningen
- Sandra Johansson, kulturutvecklare, kultur- och fritidsavdelningen
- Hanna Eriksson, kulturutvecklare, kultur- och fritidsavdelningen
- Ulf Edberg, konstituent, kultur- och fritidsavdelningen
- Ann-Catrin Brantlin, kulturskolechef, bildningsförvaltningen

- Sten-Ove Sundlöf, verksamhetsledare, bildningsförvaltningen
- Ulf Ödmark, kulturassistent, kultur- och fritidsavdelningen
- Örnsköldsviks teater- och konserthusstiftelse

Arbetsgruppen kompletterades under detaljperiod 2 med:

- Patrik Näslund, projektledare, fastighetsavdelningen
- Patrik Jansson, stadsarkitekt, bygg- och miljöavdelningen

Politisk referensgrupp har utgjorts av kultur- och fritidsnämndens presidium.

För att tydliggöra möjligheten till inflytande och representativitet, när det gäller föreningar och stiftelser eller andra som representerar civila samhället, har utredningen använt sig av ett verktyg som utarbetats på europeisk nivå och benämns den ”europeiska koden”. Den ger vägledning i att tydliggöra roller, förebygga missförstånd, hitta och komma överens om förutsättningarna för delaktighet i frågor och uppdrag som ska beslutas av politiker/myndigheter. Arbetsgruppen har i mötet med civila samhället och för representationen av Örnsköldsviks teater- och konserthusstiftelse i arbetsgruppen använt sig av den europeiska koden.

1.2.2 Processen

Den fördjupade utredningen och förprojekteringen av ett kulturhus tar avstamp i tidigare kommunala kulturhus- och lokalbehovsutredningar. Utredningen har även använt sig av tidigare workshops med allmänheten, enkäter och dialoger som förts med ungdomar, verksamheter och organisationer.

I dialogarbetet har åsikter fått framföras i flera forum – alltifrån intervjuer och samtal med enskilda invånare och grupper till webbformulär, mail och telefonsamtal. Dessa har varit en del av arbetsgruppens material och strävan har varit att de för utredningen relevanta frågorna och åsikterna har utretts och tagits hänsyn till.

Omvärdsbevakningen har skett genom studiebesök, anordnande av föreläsningar, intervjuer och inläsning av material.

Sammanställningar av ovanstående ligger till grund för behovsanalyser och beräknad nyttjandegrad.

2 Övergripande mål

De dokument vi har att förhålla oss till är FN:s deklaration om mänskliga rättigheter samt barnkonventionen, de nationella kulturpolitiska målen (prop.2009/10:13), skollagen (SFS 2010:800), kulturplan för Västernorrland 2015-18, Örnsköldsviks kommuns vision och övergripande mål, samt Världsklass Örnsköldsviks mål.

2.1 Nationell kulturpolitik

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft står det i Sveriges regerings kulturproposition. Propositionen säger vidare att kulturpolitiken ska:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

(Tid för kultur, prop. 2009/10:13)

2.2 Regional kulturplan

”Viktigt för det samlade kulturarbetet i länet är att alla beslutade kulturpolitiska insatser som görs ska präglas av jämställdhet, mångfald och tillgänglighet samt hållbarhet i alla delar, precis som det uttrycks i länets regionala kulturstrategi samt i de nationella kulturpolitiska målen.

Gemensamma mål:

- Barn och ungdomar i hela länet ska i större utsträckning kunna ta del av högklassiga kulturarrangemang som produceras av länets regionala institutioner. Frågan om mobilitet handlar om två perspektiv – dels att regionala verksamheter kan anpassa verksamhet till behoven i kommunerna, dels att barn och unga ska ges bättre möjligheter att resa till föreställningar och program.
- Regionala kulturverksamheter ska vidareutveckla samverkan med kommunernas förskolor, skolor och kulturskolor i syfte att ge barn och ungdomar bättre möjlighet att ta del av och samarbeta med professionell kultur. Genom samverkan mellan länets kulturkonsulenter erbjuds metodutveckling och fortbildning.
- Regionala kulturverksamheter ska fortsatt samverka och utveckla samarbetet med civilsamhällets olika aktörer, bland annat i syfte att skapa kontakter mellan amatörkultur och professionell kultur, men även för att stödja arrangerande kulturföreningar i länet, samt stötta civilsamhället med den kompetens som kan efterfrågas.
- Regionala kulturverksamheter ska präglas av mångfald, jämställdhet och tillgänglighet samt långsiktig hållbarhet.
- Fortsatt samverkan över länsgränser uppmuntras, inte minst i syfte att upprätthålla kompetens, kvalitet och utbud. Erfarenheter från samverkan inom ramen för Umeå kulturhuvudstad 2014 blir fortsatt vägledande.” (Regional kultur-prioriteringar och mål 2015-2018).

2.3 Kommunal kulturpolicy

Den strategiska planen för kulturen i Örnsköldsvik beslutades 2011. I arbetet med att revidera den ansvarar kultur- och fritidsnämnden tillsammans med bildningsnämnden för att ta fram en kulturpolicy. Policyn kommer ett förslag att läggas fram till nämnderna under 2018 och går

därefter vidare till kommunfullmäktige. För att kommunens kulturliv ska fortsätta utvecklas har inriktningsmål tagits fram och texten nedan är delar ur det arbetsmaterialet.

Örnsköldsviks kommun satsar på kultur genom starka kulturinstitutioner, estetisk verksamhet i skolan, kostnadsfri kulturskola och stöd till civilsamhället. Örnsköldsviks kommun lägger särskild vikt vid barn och ungas tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande.

Tillgänglighet

Kulturen i Örnsköldsviks kommun ska vara jämlik för kommunens invånare ur alla tillgänglighets- och hållbarhetsaspekter.

För att målet ska nås krävs en god infrastruktur vad gäller teknik, mötesplatser, mänskliga nätverk och kollektivtrafik.

Tillgänglighet handlar inte bara om fysiska hinder. Det finns andra hinder som handlar om attityder och värderingar som måste överbryggas genom ett aktivt arbete med att medvetandegöra dessa.

Mångfald

Örnsköldsviks kommun ska verka för kulturutövares och kulturdeltagares möjlighet att skapa och ta del av kultur utifrån sina förutsättningar och behov. Kommunen verkar för en kultur som är fri och obunden med en mångfald av verksamheter, från skapande till upplevelser, från nybörjare till professionell.

2.4 Örnsköldsviks kommuns visioner och mål

Kommunfullmäktige antog 24 november 2014 följande vision och övergripande mål för Örnsköldsviks kommun.

Vision:

Framtidens och möjligheternas Örnsköldsvik, en hållbar och tillgänglig kommun med ung tillväxt - att leva i, att arbeta i och att besöka.

Mål:

Örnsköldsvik ska vara en av de bästa skolkommunerna 2020

Örnsköldsvik ska vara en kommun som det är tryggt att åldras i

Örnsköldsvik ska minska arbetslösheten och öka sysselsättningen

Örnsköldsvik ska vara en klimatsmart och hållbar kommun

Örnsköldsvik ska vara en öppen, jämställd och attraktiv kommun

I Örnsköldsvik ska samhället präglas av värderingar som grundas i öppenhet och jämställdhet. Samhället ska vara tillgängligt för alla, infrastrukturen ska bidra till tillgängligheten och människor ska uppleva Örnsköldsvik som en kommun med goda möjligheter till demokrati och delaktighet i samhällsbygget. Örnsköldsvik ska vara en attraktiv kommun som lockar människor utifrån flera perspektiv där boende och fritidsutbud är viktiga komponenter.

2.5 Världsklass mål

Partnerskapet för Örnsköldsviks utveckling har slagit fast fem mål för Örnsköldsviks fortsatta utveckling. Dessa mål lyder:

Ökad framtidstro

Med ökad framtidstro ska offentliga och privata aktörers visioner resultera i att de investerar och samverkar för Örnsköldsvik som helhet.

Fler och lönsammare företag

I Örnsköldsvik ska nya företag startas och befintliga utvecklas och bli mer konkurrenskraftiga.

Ett mer inkluderande samhälle

Samhället ska vara tillgängligt för alla och människor ska uppleva Örnsköldsvik som en kommun med goda möjligheter till demokrati och delaktighet i samhällsbygget.

En plats för mer kreativitet

Örnsköldsvik ska präglas av teknisk utveckling med stort mått av utbyte med andra och öppenhet för impulser från omvärlden.

Mer klimatsmart

Stimulera till ändrade beteenden och till utvecklingsinsatser för att motverka negativ miljöpåverkan från individer och organisationer. Minska klimatpåverkan och klimatanpassa för att begränsa effekterna av de klimatförändringar som pågår.

3 Lokalbehovsanalys

Genom dialoger, samtal och statistik över nyttjandegrad av befintliga kulturlokaler har analys genomförts. Lokalbehovsanalysen visar vilka lokaler som behövs och hur de bör utformas. I bilaga 2 – Lokalprogram beskrivs hur ett lokalprogram tagits fram efter översyn med samnyttjande och effektivisering i fokus. Tidigare utredningar kring behov av lokaler ha också beaktats.

3.1 Lokalresursplanering

Örnsköldsviks kommun upprättar årligen lokalresursutredningar för samtliga förvaltningar. Syftet med lokalresursutredningarna är att ge en bild av de kommunala förvaltningarnas behov av lokaler under den kommande 5-10 årsperioden samt utgöra underlag för planering i god tid innan behov uppstår. Lokalresursutredningarna överlämnas till kommunstyrelsen för inarbetning i kommunens övergripande lokalresursplanering.

Kommunens medborgarantal kommer enligt omvärldsanalys och befolkningsprognoser att svagt öka. Ökningen av medborgare den kommande 10-årsperioden förväntas vara 2000 personer och bestå av lika stor del yngre (under 18 år) som äldre personer (över 65 år) som därmed står utanför arbetsmarknaden. En global trend som fortsatt håller i sig är att allt fler bosätter sig närmare centrum vilket skapar lokal- och boendebehov i de centrala delarna

samtidigt som landsbygden avfolkas. För att främja kommunens tillväxt och attraktionskraft har ett antal utmaningar identifierats. Utmaningarna kommer att påverka lokalbehoven och möjliga alternativ är att tillskapa lokaler i egen regi och/eller i samarbete med näringslivet. Samhällsbyggnadsförvaltningen uppgift inom detta område är att fokusera på visioner och helhetslösningar inom förvaltningens olika områden såsom kultur, fritid och räddningstjänst. I Samhällsbyggnadsförvaltningens lokalresursutredning 2018-2023 (2028) konstateras behov av ändamålsenliga lokaler för scenkonst, och att resurser för fördjupad utredning och förprojektering avsatts i syfte att tillskapa ett kulturhus i samarbete med övriga förvaltningar och nämnder.

3.2 Dialoger

Ett stort antal dialoger har genomförts i workshops, med enskilda, föreningar, företag och organisationer. Arbetsgruppen har bjudit in och blivit inbjudna till dialoger och samtal.

Åsikter har fått framföras i intervjuer, via webbformulär, mail och telefonsamtal.

De frågor som ställts är: Vad vill ni att ett kulturhus ska innehålla? Vad vill ni uppleva när ni besöker ett kulturhus? Var vill ni att ett kulturhus ska ligga? Kan/vill det ni representerar bidra med något i ett kulturhus? Kan ni se er som en del av husets verksamhet och vad behöver ni då för ytor?

3.2.1 Dialoger har genomförts med följande aktörer

Advisory Board

AMB

Backmans företags- & fastighetsutveckling AB

Bluesföreningen

Bygderådet

Bygdsam Anundsjö

Bygdsam Grundsunda

Bygdsam Nätradalen

Bygdsam BLTG

CESAM

Clavister

Elever estetiska programmet år 1-3

Elite hotell

Fjällräven Center/Evenemangsarenan i Örnsköldsvik AB

Föreningen Musikhuset

Höga Kusten Destinationsutveckling AB

Höga Kusten Turism

Höga kusten Gymnastikklubb

Industrigruppen

Perdido Jazz & Blues

Plira kulturteknik

Landstiget Västernorrlands konstkonsulenter

Lupp, en enkät som besvaras av ungdomar regelbundet

Targa Produktion
Mellansels folkhögskola
MODO Hockey
Nordek fastighetsbolag
Nordmalings kommun
Nota Bene
Karlsson och Norberg AB
ReventH Management
Scenkonstbolaget
Stina Joza
Studieförbunden
Sörliden Valla Samverkansförening
Ung Mentor
Ung utveckling
Ungdomsforum
Verkställande byrån
Partnerskapet för Örnsköldsviks utveckling, Världsklass Örnsköldsvik
Örnsköldsviks folkhögskola
Örnsköldsviks folkmusikförening
Örnsköldsviks kollektiva konstnärswerkstad
Örnsköldsviks musikkår
Örnsköldsviks Musiksällskap
Örnsköldsviks Riksteaterförening
Övik Big Band
Övikshem AB

3.2.2 Dialoger har genomförts med följande kommunala aktörer

Ekonomidirektör, Ekonomiavdelningen
Fastighetsstrateg, Mark- och planeringsenheten
Finslipet/Omsorgen
Integrationsansvarig, Fritidsenheten
Funktionshindrades fritid
Glädjeteatern
Grundskolechefer
Rektor, Estetiska programmet Örnsköldsviks gymnasium.
Gymnasieutredningen
Integrationsenheten
KomTek
Mångkulturellt Centrum
Startpunkten
Näringslivsutvecklare och näringslivschef, Näringslivsenheten

3.2.3 Dialogmöjligheter för enskilda

Workshops, 2 stycken

Internt dialogforum

Webbsida med möjlighet att skicka in åsikter eller boka möte för dialog

Mellan 31 januari 2018 och 14 februari fanns möjlighet att påverka utifrån en sammanställning av utredningens rapport

3.2.4 Dialoger med sakkunniga

Henrik Martinsson, Norrdans

Håkan Brolin, Norrlandsoperan

Fred Nilsson, TM Konsult

Erik Byström, TM Konsult

Mikael Wändstedt, Luleå kommun

Sture Bäckman, Umeå kommun

Jens Nilsson, skådespelare

Jonas Bresser, verksamhetschef, Växhuset, Västerås

Elin Borrie, marknadschef, Subtopia, Botkyrka

Rudolf Antoni, Vice VD och näringspolitisk chef, Fastighetetsägarna

Åke Broström, kulturchef, Luleå Kommun

John Armbrecht, forskare, Handelshögskolan, Göteborgs Universitet

Ingela Norrby, evenemangskoordinator, Tonhallen och Teaterkvarteren, Sundsvall

Caroline Durango, verksamhetsledare Scenservice

Stina Haglund, Yourwill AB

Susanne Vinderå och Kerstin Stickler, Coompanion Västernorrland

Jette Bøjesen, Executive Assistant, DOKK1 i Århus

Håkan Björk, Social Business Kommunikation AB

David Berglund, enhetschef Paradiset, Örnsköldsviks kommun

Anna Ulfsson Forsell, Delphi AB

Hanna Hedlund, Skellefteå kommun

Gunnar Eklöf, pedagog grundskolan, Örnsköldsviks kommun

3.3 Studerade referensobjekt

Arbetsgruppen har tagit del av andras arbete med kulturhus och samlingslokaler av olika slag.

Detta har skett genom besök, intervjuer och rapporter. Här följer en sammanställning av studerade referensobjekt:

Norrlandsoperan

Kulturens hus, Luleå

Piteå konserthus

Väven, Umeå

Skellefteås pågående byggnation av kulturhus

Tonhallen, Sundsvall

Teaterkvarteren, Sundsvall
Växhuset, Västerås
Musikhögskolan, Stockholm
Kulturvarvet, Helsingör
Dunkers kulturhus, Helsingborg
Malmö live, Malmö
Mejeriet, Lund
Stenkrossen, Lund
Kulturhuset, Sundbyberg
Aggregat, Hallonbergen
Vara kulturhus
Brygghuset i Borås
Subtopia, Botkyrka
Kulturhuset, Stockholm
Råda Rum, Mölnlycke
Harpa, Kulturhus, Reykjavik
Myndlistaskólinn, konstscola, Reykjavik
Börnekulturhus Amar, Köpenhamn

3.4 Nyttjandegrad

Arbetsgruppen har undersökt och analyserat behoven av kulturlokaler. Lokalbehovsanalysen baseras dels på statistik över nyttjande av befintliga kulturlokaler men också på de behov som uttrycks av arrangörer och utövare.

De verksamheter som finns i beräkningarna anges här tillsammans med förkortningar:

Kulturskolan (förkortat Ks i tabellerna)

Övik Big Band (ÖBB)

Academy of Music and Business (AMB), fristående musikgymnasium

Örnsköldsviks musiksällskap (ÖMS)

Örnsköldsviks musikkår (ÖMK)

Örnsköldsviks filmstudio (film)

Skolbion är en del av kulturskolans verksamhet

Mixkvällarna är en del av funktionshindrades fritid och arrangeras av kultur- och fritidsenheten (Mix)

Finslipet (Finsl) och Glädjeteatern (Glädje) är välfärdsförvaltningens verksamheter

Kultur- och fritidsavdelningens ungdomsverksamhet som idag bedrivs på Sliperiet (Slip)

Bildningsförvaltningens verksamhet med elevens val inbegriper estetisk verksamhet och för skolorna inom centralorten kan den förläggas till ett kulturhus (Elev)

Små repetitionslokaler används ofta av unga musikgrupper som övningslokaler, gärna i samarbete med studieförbunden (Rep)

3.4.1 Konsthall

Beläggs till 100 % av egen verksamhet men i samverkan med civilsamhället. Tillgång till packrum och förvaring av kommande och avslutade utställningar.

3.4.2 Projektrum

Projektrummet tillför en yta för allkonst och initiativrikedom, ett exempel kan vara att de olika delarna inom street art göra gemensam sak – skate, musik, dans, graffiti i ett gemensamt projekt över några vintermånader. Virtual reality kan ha sin utvecklingsplats här liksom E-sporten. Sammanlänkat med konsthallen kan större utställningar tas in.

3.4.3 Konsertlokal

Ett rum för akustisk musik, film, teater med fast gradäng för 450 sittande och tillhörande biutrymmen.

Konsertsal							
Kl	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
07.00-10.00		AMB	AMB	AMB			
10.00-13.00		AMB	AMB	AMB			
13.00-16.00		AMB	AMB	AMB			
16.00-18.00	Ks	Ks	Ks	Ks			
18.00-20.00	ÖBB	ÖMS	ÖMK	Film			
20.00-22.00	ÖBB	ÖMS	ÖMK	Film		Arrangemang	
22.00--						Cirka 45 per år	

3.4.4 Stort scenrum

Ett stort konsertrum för 800 sittande publik men även för stående publik, dansande publik, konferenser, mässor och festivaler. 25 arrangemang/år är uttalade av arrangörerna arbetsgruppen haft dialog med.

Här är det viktigt att poängtera att utredningen i sitt förslag har förlagt blackboxen till det stora scenrummets scen. Det innebär att det stora scenrummet inte kan nyttjas samtidigt som blackboxen vars nyttjandegrad anges nedan. Detta för att maximera användandet av lokalerna.

3.4.5 Blackbox

Litet konsert rum som består av det stora scenrummets scen. Rummet är viktigt som komplement till övningsrum för dans och drama.

Liten blackbox							
Kl	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
07.00-10.00							
10.00-13.00				Skolbio			
13.00-16.00				Skolbio			
16.00-18.00				Mix			
18.00-20.00				Mix			Dans/Drama
20.00-22.00				Mix			
22.00--							

3.4.6 Skaparverkstäder

Skaparverkstäder för bild, form, kök, trä, metall, textil. Rummen bör vara placerade minst två och två med möjlighet att sammafoga till en stor lokal. Rummen ska inte liknas fullt utrustade slöjdsalar men innehålla grundläggande utrustning för skapande.

Nyttjandegraden nedan innehåller inte studieförbunden, kommunens integrationsverksamhet, föreningslivet och den kreativa och kulturella näringen.

Skaparverkstad. Bild, form, textil, kök							
Kl	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
07.00-10.00	Finsl	Finsl	Finsl	Elev			
10.00-13.00	Finsl	Finsl	Finsl	Elev			
13.00-16.00	Finsl	Finsl	Finsl	Elev			
16.00-18.00	Slip	KS	Mix	Slip	Slip		
18.00-20.00	Slip	Slip	Mix	Slip	Slip		
20.00-22.00	Slip	Slip	Mix	Slip	Slip		
22.00--							

Skaparverkstad. Trä, metall, textil							
Kl	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
07.00-10.00			Elev	Elev			
10.00-13.00			Elev	Elev			
13.00-16.00	Ks	Slip	Elev	Elev			
16.00-18.00	Ks	Slip	Mix	Slip	Slip		
18.00-20.00	Slip	Slip	Mix	Slip	Slip		
20.00-22.00			Mix	Slip	Slip		
22.00--							

3.4.7 Dans

Danslokaler med tillgång till omklädningsrum. Sliperiets ungdomsverksamhet samt kulturskolan behöver danslokaler eftermiddagar och kvällstid. Grundskolan genom elevens val har behovet dagtid cirka två dagar i veckan. Studieförbund samt övrigt föreningsliv är inte inberäknat i nyttjandegraden nedan.

2 danssalar							
Kl	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
07.00-10.00			Elev	Elev			
10.00-13.00			Elev	Elev			
13.00-16.00			Elev	Elev			
16.00-18.00	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks
18.00-20.00	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks
20.00-22.00	Slip/Ks	Slip/KS	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks	Slip/Ks
22.00--							

3.4.11 Föreningars behov

Föreningarnas behov av lokaler, utöver de man utför sin huvudverksamhet i, består av not- och instrumentförråd för i dagsläget tre orkestrar. Låsbara skåp i olika storlekar för föreningarnas dokument och lämpliga mötesrum för styrelse- och medlemsmöten.

3.4.12 Gemensamt vardagsrum och foajé

Redan i första mötet, i själva entrén till ett kulturhus, ska besökare erbjudas ett ”var dags rum”, en plats för var och en, där ett besök på samma gång kan vara oproblematiskt, spontant, en paus, väntan eller återhämtning, och samtidigt utmanande i att hen utgör en viktig del av platsens miljö.

I detta utrymme finns ett behov av utställningsväggar för unga, amatörer och omsorgens verksamheter med fler. Behov av ett café där lägre prisnivåer är möjliga och en cafescen. Uttryckt finns också önskemål om ett enklare bibliotek, som en biblioteksdeposition, med inriktning på studieplatser och det egna skrivandet.

En viktig funktion som uttryckts av flertalet är en ”jag ser dig och du är välkommen”-funktion med lokalbokning, biljettförsäljning och ett värdskap som lotsar in i aktiviteter och möjligheter. Rummet ska möjliggöra möten mellan den professionelle, eleven, amatören och novisen samt utgöra en yta för spontankultur. Det ska vara en lekvänlig plats för barn så att föräldrar vågar sitta och ta en fika med sina barn och sina vänner. Behov av en öppen förskola har uttryckts i dialog med civilsamhället.

UF-företag och kreativa och kulturella näringar har påtalat behov av utrymmen för Pop up-butiker och showroom, något som även skulle vara en bra utgångspunkt för samarbeten.

För attraktiviteten och upplevelsen vid större evenemang i huset behövs en foajé som kan inrymma många människor. I utrymmena behövs också garderober och toaletter av hög kvalitet. Det behövs en restaurang som kan serva med mobila barer i pauserna till evenemangen och serva konferenser. Om en skola kommer att befinna sig i lokalerna behövs även möjligheter till skollunch. En restaurang med kvalitativt utbud kan bli en viktig attraktion för huset.

3.4.13 Husets behov

Den tekniska infrastrukturen ska anpassas till nutid och vara förberedd för framtid. För att kunna informera om verksamhet, sända och ta emot upplevelser mellan landsbygd, serviceorter och centralorten måste huset utrustas med väl utvecklad digital teknik. Ett hus med flera scener och skaparrum behöver förråd för allt från ljud- och ljus teknik till städmaterial.

4 Verksamheternas behov

4.1 Civilsamhällets verksamheter

Vid de möten som arbetsgruppen bjudit in allmänheten till har det som anses viktigt när det gäller innehållet i ett kulturhus framkommit. Det är emellertid viktigt att ta i beaktande att

dialogerna har skett kring den vidtalade föreningens behov och utan redogörelse för vad andra föreningar sagt. En återkoppling kring det material som samlats in har dock skett vid minst två tillfällen muntligen (under detaljperiod 3-4 och 6), och genom nyhetsbrev har föreningarna haft möjlighet att införskaffa sig en bild av helheten, haft möjlighet att återkoppla och komma med frågor och synpunkter.

Civilsamhället som helhet har uttryckt vikten av restaurang och café, grönskande utemiljö, tillgängliga mötesplatser, möjlighet att uppleva kultur och att själv skapa, studieplatser som är öppna mer och längre än biblioteket och med plats för skrivande. Önskemål kring bibliotek har också funnits med. Projektrummet är en öppen tillgänglig yta som kan transformeras utifrån intressenternas önskemål.

Ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön ifråga om materialval och energitillgång har uttryckts tydligt.

Föreningslivet har behov av ett stort scenrum, en konsertlokal, en liten blackbox och utställningsmöjligheter. Plats för det egna skapandet såsom replokaler, dans, media och redigering är också viktigt. Föreningarna behöver förråd för noter, instrument och dokument. Behov av mötesrum och tillgång till kontorsarbetsplats finns också.

Föreningar och kommersiella arrangörer har uttryckt behov av en restaurang med utskänkningstillstånd.

Från Bygderådet och de fyra organisationerna inom Bygdsam, (Anundsjö, Grundsunda, Nätrådalen och Björna/Långviksmon/Trehörningsjö/Grundsunda) har behov av samordning och stöd till föreningar utanför tätorten att hitta arrangemang och att visa upp sig som möjlig arrangör påtalats. Det finns behov av infrastruktur i form av kollektivtrafik och möjlighet för digital kommunikation för att öka tillgängligheten.

Lämpliga lokal för e-sport, LAN-party och för större evenemang inom e-sporten har påtalats. E-sport (elektronisk sport) är ett samlingsbegrepp för tävlingar som utförs på datorer eller spelkonsoler. Ett LAN-party är när ett antal datoranvändare träffas för att koppla samman datorerna i ett LAN (Local Area Network, ett lokalt nätverk). Storleken på ett LAN kan variera från två till flera tusen deltagare.

De föreningar som håller på med lajv (levande rollspel), reenactment (historiskt återskapande) och cosplay (en form av performance eller maskerad) behöver rum för skapande och för evenemang.

Örnsköldsviks kulturella utbud bygger till stor del på föreningslivets ideella insatser. Ett nav med coach för civilsamhället och den kulturella och kreativa näringen kan vägleda till ideellt eller kommersiellt arrangörsskapande och kulturproducerande.

4.2 Kulturella och kreativa näringen

De vidtalade kreatörerna uttrycker ett intresse att hyra in sig i dels ett öppet kontorslandskap för att få bli en del av den kreativa miljön och få kollegiala aktörer på arbetsplatsen. Men lika väl som att vissa skapande processer passar bättre i öppna ytor behövs samtidigt också så kallade "makerspace", rum som kreatörerna kan hyra under kortare eller längre tidsbestämda perioder.

Viktigt är att ytorna kan hyras av alla som är förenlig med kulturhusets värdegrunder och att inte kraven på kreatören i form av utbildning och erfarenhet är för höga. Kulturhuset Väven beskrivs som ett sådant mindre lyckat exempel där kraven på kreatören är för höga.

Kreatörerna beskriver det också som att det måste vara en skyddande och uppmuntrande växthusmiljö, en plats, en kultur som är mogen nog för dialog och samtal oavsett person, kön, läggning, etnicitet, kulturella och religiösa skillnader. En plats som är till för samtal, där markörer tydligt signalera tolerans.

Där kulturen koncentreras och möts skapas en kreativ miljö. Synergier skapar dynamik och innovationskraft.

De kommersiella arrangörerna är tydliga med sitt behov av bättre scenrum och möjligheter att kunna ta hem fler arrangemang. I dagsläget får de många förfrågningar där de måste tacka nej till arrangemang. Det behövs ett scenrum för fler sittande än Nolans kapacitet och färre än Fjällräven Center. Även konferensarrangörer påtalar behovet av dessa rum och MODO Hockey stärker den bilden i sitt yttrande.

Kvällsaktiviteterna i centrala staden behöver stärkas. Det behövs fler mötesplatser i närheten av stadens centrum inom ramen för Purple Flag (kvällsekonomi). CESAM uttrycker tydligt i sitt yttrande att ett kulturhus skulle vara ett bra komplement till stadens utbud.

4.3 Regional kulturverksamhet

Ändamålsenliga lokaler för kultur ökar möjligheter till samverkan med regionala aktörer inom kulturområdet, företrädesvis kulturkonsulenter inom Region Västernorrland, Scenkonstbolaget och Norrdans. Från och med mars 2018 förläggs delar av det regionala konstkonsulentuppdraget till Örnsköldsvik. Uppdraget löper året ut men förhoppningsvis läggs grunden för fortsättning och utveckling av en fysisk plats för ett regionalt resurscentrum för konst i Örnsköldsvik.

4.4 Kommunal verksamhet – Samhällsbyggnadsförvaltningen, kultur- och fritidsavdelningen

I början av 2017 fick Sliperiet i uppdrag av kultur- och fritidsavdelningens ledningsgrupp att undersöka hur ett kulturhus riktat mot unga och unga vuxna bör utformas, samt utreda vilka funktioner som är viktiga att ha med i ett kulturhus, vad som fungerar bra för unga och vad som fungerar mindre bra både vad gäller innehåll och resurser.

Antal drop-in besökare sjunker generellt inom öppen ungdomsverksamhet i hela landet och detsamma gäller för Örnsköldsvik. Sliperiets arbete med att omvandla verksamheten från en traditionell fritidsgård till ett kulturhus för unga är ett svar på dessa förändrade vanor och har skett genom två strategiska arbetssätt. Arbetet genomförs dels i samverkan med andra aktörer som föreningar, studieförbund och kommunala verksamheter, och dels genom programsättning där workshops och arrangemang erbjuds inom samtliga konstformer. Båda arbetsätten har visat sig gynna verksamheten positivt. Genom detta inkluderas och välkomnas individer med olika intressen till huset.

I Sliperiets arbete att aktivt bedriva verksamhet med kulturinriktning blir personalens betydelse tydlig. Det behövs flera kompetensområden för att få verksamheten att fungera; exempelvis fritidsledare och kulturpedagoger.

Sliperiets nya roll som kreativt hus tillgodoser i viss mån behov hos unga i kommunen men för att höja ungas kulturutövande behövs ett sammanhang, ett gemensamt kulturellt nav, där man som ung får ta plats som likvärdig aktör i Örnsköldsviks kulturliv.

Behov som besökare och informanter har uttryckt är ett enklare café, någon form av bibliotek, pluggmöjligheter och en reception/bokning och ”jag ser dig och du är välkommen”-plats. Möten mellan olikheter ska vara möjliga men det behöver även byggas in trygghet.

En konsthall av hög kvalité som kan vara ett av regionens konstnav. Attraktivitet är viktigt för en plats möjligheter att utvecklas. Ett nav, eller resurscentrum, för samordning och stöd med uppdrag att stärka kreativitet och kompetens. En bra utställningsmöjlighet i Vattenhållet för alla tänkbara aktörer är också viktig.

Kultur- och fritidsavdelningen har ett uppdrag att arbeta med funktionshindrades fritid, en verksamhet som blir en självklar del i ett tillgängligt kulturhus. Det behövs väl anpassade rum för det egna skapandet, möten och kulturupplevelser.

Kultur- och fritidsavdelningens arbete med integration och civilsamhälle i samverkan har behov av lokaler för möte, skapande, café, upplevelser och lek.

4.5 Kommunal verksamhet – Välfärdförvaltningen, avdelningen för arbetsmarknad och integration

Kulturhuset ska andas öppenhet, tillgänglighet och möjligheter. Kommunens och föreningars integrationsarbete bör ha en självklar plats i huset.

Integrationsarbetet behövs i kulturhuset, som kan bli en nod i välkommandet av nya invånare i kommunen. Kulturhuset blir det ställe där nya Örnsköldsviksbor träffas och integreras oberoende av ålder. Möjligheten att kunna träffa etablerade svenskar, att få prata svenska och få en bild av hur samhället fungerar samt möjlighet att själv få dela erfarenheter och sprida kunskap om vad man som utrikesfödd bär med sig blir en viktig del i kulturhusets roll då det

ger möjlighet till möten och att skapa en meningsfull fritid. Att möjliggöra socialt företag i café/ restaurangdelen (sambällsnyttigt uppdrag) ökar inkludering och möjliggör arbetstillfällen både för etablerade svenskar och utlandsfödda.

4.6 Kommunal verksamhet – Bildningsförvaltningen

Bildningsförvaltningen har behov av scenrum för ordinarie verksamheter såsom teater- och dansföreställningar, skolbio och musik. Vid större och mindre uppsättningar av elevproduktioner har främst högstadieskolorna runt centralorten ett behov av scenrum. För det egna skapandet har det uttryckts ett önskemål om gemensamma lokaler för elevens val inom centralortens skolor.

Kulturhuset ska vara en välkomnande, inspirerande, uppmuntrande och utmanande arena. Kulturskolans målgrupper har behov av verksamhetsrum för övning, undervisning, föreställning inom musik och musikproduktion, dans, bild och form, film och foto, media, textil, trä/metall, digitala verktyg. Kulturskolans verksamhet växer och utvecklas starkt, med nya målgrupper att nå. Verksamheten bygger på att skapa sammanhang för stora och små, att synas och finnas för fler (mer för fler).

Kulturskolans mångfacetterade verksamhet som spänner över ett stort åldersspann (4 – 19 år) och omfamnar många estetiska uttryck (dans, musik, bild och form, film, foto, teater, drama) behöver anpassade och flexibla lokaler (akustik, dansgolv, fria ytor, takhöjd).

Undervisningsformerna spänner över ett stort spektrum. Från enskild till mindre, medelstora och stora grupper/ensembler. Detta ställer höga krav på att lokalerna har stor flexibilitet och att de är anpassningsbara. Dessutom behövs arbetsutrymmen för pedagogerna.

Kontorsarbetsplatser för cirka 25 personer och mötesrum för cirka 45 personer. Kulturskolan har också behov av förråd för noter, instrument, kostym, scenografi, rekvisita, teknik samt administrativt arkiv och rum för enklare underhåll och reparation av instrument och teknik.

Skolbio och verksamheter som utgår från de statliga medlen ”Skapande skola” hör till kulturskolans ansvarsområde inom bildning.

4.7 Kommunal verksamhet – Valfärdsförvaltningen, LSS

Dagligverksamheterna som idag finns på Sliperiet, Finclipet och Glädjeteatern, passar utmärkt i kulturhusets skaparverkstäder och övningsrum. Deltagarnas behov av bra arbetslokaler och blandning mellan öppen och mer ostörd verksamhet fungerar bra.

5 Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar om att skapa ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum. Det kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra, är delaktiga i samhällsutvecklingen och tar del av välfärdssamhällets utbud. Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar (ett resilient

samhälle), är anpassningsbart och förändringsbenäget. Många undersökningar visar att kulturen är ett viktigt verktyg i folkhälsoarbetet.

“More and more people now appreciate that arts and culture can play a valuable part in helping tackle some of the most challenging social and health conditions. Active participation in the visual and performing arts, music and dance can help people facing a lonely old age, depression or mental illness; it can help maintain levels of independence and curiosity and, let’s not forget, it can bring great joy and so improve the quality of life for those engaged.”

(Lord Bichard of Nailsworth, 2016 All-Party Parliamentary Group on Arts, Health and Wellbeing Inquiry Report Creative Health: The Arts for Health and Wellbeing July 2017)

5.1 Tillgänglighet och låga trösklar

Möjligheten för alla invånare och besökare att på ett värdigt sätt kunna använda lokalerna och delta i alla aktiviteter oavsett funktionsvariation är mycket viktigt. I flera undersökningar på nationell nivå har det framkommit att alla inte känner att kulturen är tillgänglig för just dem. Tillgänglighet är inte enbart en fråga om fysiska hinder, kultur kan signalera ”inte för mig” men alla människor talar och lyssnar med kulturens olika språk och har rätt att göra det i kommunens gemensamma rum. Det finns ingen fin och inte heller någon ful kultur. Det behövs rum för möten bortom alla diskrimineringsgrunder utan religiösa, språkliga eller ekonomiska markörer.

5.2 Barn- och ungdomsperspektivet

Ungdomar har genom flera olika metoder i olika forum fått uttrycka sina åsikter om hur de ser på kultur, kulturutövande och kulturhus i Örnsköldsvik. Som exempel kan nämnas Nolaskolans elever på estetprogrammet, Advisory Board och Unga Mentorerna som arbetat med att belysa frågorna och samtliga grupper lyfter fram behov av ett nytt och inbjudande kulturhus där man kan samla alla kulturella verksamheter och erbjuda en ny mötesplats centralt i staden.

Kunskap om barns och ungdomars åsikter och behov har även inhämtats genom att studera statistik och forskning från exempelvis LUPP och Myndigheten för kulturanalys. Utredningen tagit del av erfarenheter från andra kulturhus genom samtal eller besök.

En praktisk förstudie i vad ett ungdomskulturhus skulle kunna innebära har utförts på Sliperiet, i samverkan med unga.

Ur ett barn- och ungdomsperspektiv, integrationsperspektiv och för social hållbarhet behövs rum för det egna skapandet. Att samla olika uttryck, verksamheter och människor från skilda håll i det kulturella landskapet samt tillhörande nödvändiga lokaler för material, instrument, litteratur med mera är nödvändigt för att skapa ett effektivt och funktionellt nav med fokus på tillgänglighet och delaktighet.

5.3 Bygd och stad i balans

I frågan om begreppet bygd är det viktigt att beakta att bygden i sig inte är homogen. Förutsättningarna är olika runt i hela kommunen. Det ideella engagemanget i kulturfrågor skiljer sig, lokalerna skiljer sig och förutsättningarna att ta sig in till centralorten skiljer sig.

Infrastruktur är självklart en viktig del när det gäller tillgänglighet. Det handlar om att kunna sprida arrangemang digitalt och det handlar om kollektivtrafik för att ta sig till och från kulturen, framför allt för ungdomar och på kvällstid.

Utifrån det kommunala uppdraget blir kulturskolans arbete i skolorna runt om i hela kommunen viktigt, vilket förstärks i dialogarbetet med Bygderådet samt de fyra Bygdsam. Det är viktigt att kulturskolan får fortsätta att arbeta på skolor i hela kommunen och för att utveckla verksamheten behöver kulturskolans personal ett nav att mötas i, där de kan inspireras och utvecklas för att skapa ett bättre utbud för barn och unga runt om i hela Örnsköldsviks kommun. Ett kulturellt och kreativt nav skulle stärka hela kommunen. Stöd i någon form behövs för ideella och kommersiella arrangörer, i så väl centralorten som i bygderna.

Medel till samordnande verksamhet och arrangemangsbidrag är av vikt för att balansen mellan landsbygd och centralort upprätthålls; en funktion för att tipsa om och hjälpa till med turnéläggande av arrangemang i de lokaltillhandahållande föreningarnas hus och ekonomiskt stöd till de föreningar som vill arrangera.

6 Besöksnäring

Arbetsgruppen har samverkat med Höga Kusten Destinationsutveckling AB för att beskriva besöksnäringens behov och särskilda villkor i förhållande till kultur, kulturturism och ett eventuellt kulturhus.

6.1 Höga Kusten – mer än bara naturupplevelser

Den nationella strategin för besöksnäringen har som mål att fördubbla den turistekonomiska omsättningen fram till 2025. Omräknat för Höga Kusten betyder det 800 nya jobb. För att nå denna ambitiösa målsättning krävs strategiska prioriteringar och att aktörer inom det offentliga, näringslivet och ideell sektor verkar i samma riktning.

I syfte att stärka Höga Kustens förutsättningar att nå ut på en ännu större marknad har ett omfattande varumärkesarbete genomförts som i sin tur har mynnat ut i en kommunikationsstrategi och visuell identitet. Ett led i denna varumärkesprocess har varit att identifiera och prioritera de målgrupper och marknader som kan tänkas ha störst intresse för de unika säljfördelar som Höga Kusten har att erbjuda. Som en del av arbetet tillfrågades dessa vilka upplevelser som lockar mest. Samtliga marknader, såväl nationellt som internationellt, visade sig i hög grad vara intresserade av kulturupplevelser och därför bör fokus ligga på att utveckla mötesplatser där turister kan möta regionens rika kulturliv.

Höga Kusten ger besökare från hela världen en möjlighet att uppleva det genuina och oexploaterade Sverige. Här bildar skog, vatten och berg en storslagen fond till konditionsutmaningar, matupptäckter och kulturevenemang.

6.2 Sverige, tack vare samtida kultur, ett av världens mest attraktiva länder

För att få fler resenärer att attraheras av och välja resmålet Sverige på sin semester är det viktigt att förstå hur Sverige uppfattas utomlands. Resultaten från 2017 års Nation Brands Index^{SM} visar att omvärldens bild av Sverige är positiv, stabil över tid och att Sverige är ett av världens starkaste nationsvarumärken.

Sverige fortsatte att försvara sin tiondeplats och placerar sig högre än de övriga nordiska länderna. Sverige som turistdestination har ytterligare stärkts och rankas högre än kända turistdestinationer som Brasilien, Thailand, Nya Zeeland och Österrike. Det betyder att Sverige har en stabil position över tid, är ett av världens starkaste nationsvarumärken och en attraktiv turistdestination. Samtida kultur som musik, film, konst och litteratur, de pulserande städerna, urbana turistattraktioner och den vackra naturen får positiva omdömen i undersökningen.

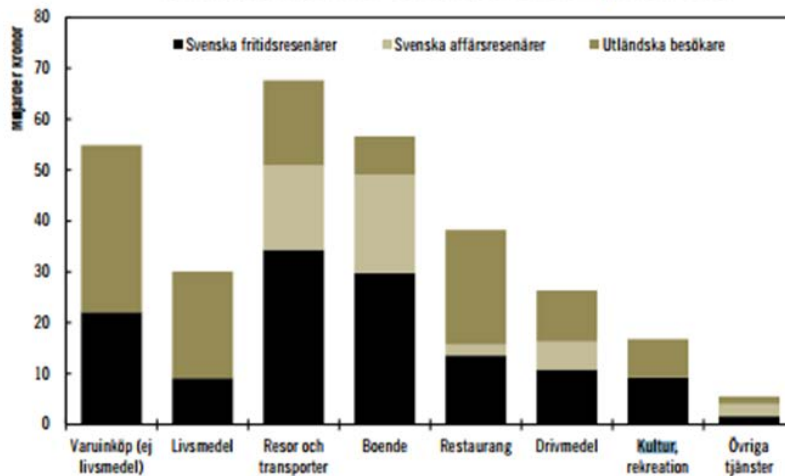
6.3 Kulturturism – ett strategiskt insatsområde för att lyfta fram svensk besöksnäring

Turism och kultur är två begrepp som hänger tätt samman. Även om turism definitionsmässigt inte inkluderar begreppet kultur, så är ”människors aktiviteter när det vistas utanför sin vardagliga omgivning” i praktiken nästan alltid kopplade till antingen vistelse i kulturmiljö eller konsumtion av en eller flera kulturupplevelser.

I den statliga offentliga utredningen ’Sverige – ett land att besöka’, som i slutet av 2017 överlämnades till näringsministern, lyfts kulturturismen som ett tematiskt område för samverkan och har därmed relevans för utvecklingen av besöksnäring och turism i alla Sveriges regioner.

Liksom naturen kan kulturen sägas vara en resurs för besöksnäringen. Sverige som besöksmål kännetecknas av rika kulturmiljöer. Kulturturism inkluderar upplevelser av konst, scenkonst och annan samtida kultur som väcker intresse hos besökare. Svensk film, litteratur, arkitektur, form och design, konst, datorspel och musik bidrar väsentligt till Sverigebildens attraktionskraft och de upplevelser och produkter som gör att internationella turister väljer Sverige som resmål.

Figur 2.3 Turismkonsumtionens fördelning på produkter
Turismkonsumtion år 2016, totalt cirka 300 miljarder kronor

Källa: Tillväxtverket/SCB.

Figur 2.3 illustrerar en omfattande turismkonsumtion inom segmentet 'kultur/rekreation'.

6.4 Lokala kulturella uttryck bidrar till attraktionskraft och regional utveckling

De kulturella och kreativa näringarna stärker ofta förutsättningarna för besöksnäringens företag genom att de bidrar till attraktionskraft och upplevelsevärden i platser. Turismen och besöksnäringens företag bidrar till att främja kultur genom den efterfrågan på kultur som stimuleras av turism. Här finns alltså en stark ömsesidig relation.

En välmående kreativ och kulturell sektor och starka kulturella uttryck bidrar till attraktionskraft som lockar såväl boende som besökare och därmed driver regional utveckling. Det finns många exempel på satsningar på exempelvis nya scener, arkitektur och kulturcentrum som bidragit till såväl kortsiktig som långsiktigt ökad attraktionskraft. Viktiga områden för utveckling av kulturdriven turism är hantverk och konstnärskap samt lokala förutsättningar att verka som konstnär eller konsthantverkare. I den lokala kontexten och för Sveriges samlade attraktionskraft är dessa små aktörers villkor en viktig faktor. De skapar, tillsammans med exempelvis natur och kulturmiljöer, hotell, campingplatser, restauranger, skidanläggningar och lokal service, "hela" destinationer. Det är därför önskvärt att riktade satsningar i syfte att utveckla dessa synergier genomförs.

7 Konsekvenser av att inte bygga ett kulturhus.

Ingen kommun kan utvecklas utan ett rikt kulturliv; för upplevelser, för skapande, för kreativitet och innovationskraft och för ett hållbart samhälle.

Utredningen kan konstatera att de scenkonstlokaler som är kommunägda eller där kommunen är primär hyresgäst har brister. De lokaler som avses i detta fall är Sliperiet och Folkan teater som båda är privatägda, Nolan som är en del av Nolaskolan samt Danshuset. Det saknas större scener och lokaler för utövande av kultur. I dagsläget finns ingen gemensam

utgångspunkt för kulturen. Både ideella och kommersiella arrangörer, samt konferensarrangörer, uttrycker behov av scenrum. Gästande ensembler har idag inga fullstora scener (med tillräckliga kompletterande utrymmen) som är ändamålsenliga. Det betyder att Örnsköldsvik går miste om en del av kulturutbudet. Utöver det måste bristen på lokaler för utövande av kultur lösas, och detta gäller både för skoltid och för fritid, för barn såväl som vuxna.

Konsekvenserna för kulturskolans del innebär att bildningsförvaltningen måste hitta andra lösningar för de lokalbehov som finns, vilket innebär ökade kostnader för investering och drift.

Dansens pedagogiska rum finns nu i Danshuset intill Örnsköldsskolan och dessa lokaler behöver en genomgripande upprustning om de ska fortsätta användas för dansundervisning. Dansverksamheten, som engagerar drygt 200 elever i åldrarna 7–19 år med tonvikt på flickor, kan inte expandera och är inte heller funktionell ur ett tillgänglighetsperspektiv.

I dagsläget använder skaparverksamheten museets lokaler och drama/teater har inte tillgång till lämpliga lokaler. Musikens övningsrum finns på Nolaskolan och anses inte tillräckliga.

Bild- och formverksamheten efter skoltid måste hållas i lokaler som inte är anpassade, och tvingas av utrymmesskäl förläggas i olika lokaler runt om i centrum.

Musikämnet med kör, ensemble och orkesterverksamhet bedrivs idag i lokaler som inte är akustiskt anpassade i tillräcklig grad. I dagsläget finns 19 ensembler av olika slag och storlek samt med stor variation i ålder – från små barn till äldre.

Teatern har idag har sin verksamhet förlagd till Balineum på Nolaskolan (är egentligen ingen undervisningslokal i dagsläget utan är kallställd), och till viss del på Thuleteatern. Dessa rum ska vara i närheten av en central scen för övning och framförande och det saknas idag. Även inom kulturskolans teaterverksamhet finns expansionsambitioner som kommer på skam då lokalerna inte når upp till verksamhetens basbehov.

Det finns behov av förvaringsutrymmen och kompletterande utrymmen kopplat till alla av kulturskolans verksamhetsområden. Nolaskolan, där kulturskolan har sin hemvist idag, är i första hand avsedd för gymnasieskolans verksamhet och gör att kulturskoleverksamheten inte har prioritet i lokalbehovssammanhang.

Avsaknaden av samlade, ändamålsenliga och tillräckliga lokaler drabbar barn och unga hårdast.

De konsekvenser som uppstår av att inte bygga ett kulturhus pekar på att stora medel behöver avsättas för upprustning/ombyggnation/tillbyggnation av befintliga lokaler. Vilka lokaler som ska upprustas och i vilken omfattning har inte ingått i arbetsgruppens utredningsuppdrag.

En kommun av Örnsköldsviks storlek och med kommunens ambitioner att vara en del av besöksnäringens utvecklingen, en inflyttningkommun och en bra kommun att leva och bo i behöver också ett rikt kulturliv. Utredningsgruppens uppfattning är att ett kulturellt nav inte kan placeras på någon annan plats än i centrala Örnsköldsvik, för att ge största möjliga tillgänglighet för kommuninvånare och besökare. Utan en satsning på ett samlat nav för kulturen går kommunen miste om många av de synergieffekter som detta skulle kunna innebära samhällsutvecklingen. Det är ett ställningstagande som talar om vilken nivå Örnsköldsvik vill befinna sig på inom det kulturella området.

8 Referenser

- Group on Arts, Health and Wellbeing Inquiry Report Creative Health: The Arts for Health and Wellbeing July 2017
- Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen, 2011: Koden ger exempel på hur medborgare genom engagemang i idéburna organisationer kan delta i den politiska beslutsprocessen. Den är ett verktyg som myndigheter, kommuner och föreningar kan använda för att planera och utvärdera sitt samarbete.
- Strategi för kommunens fastigheter, Kommunstyrelsen 2014-11-04, § 181
- Lokalesursutredning Samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter 2018-2023 (2028) 2017-12-14, § 164
- Se dialogparter under avsnitt 2.2
- ”Kulturens roll för en plats utveckling”, Seminarietillfälle 26 oktober 2017, Rudolf Antoni, Fastighetsägarna GFR
- Höga Kustens mål/vision och varumärkesplattform, Höga Kusten Destinationsutveckling, sammanfattad av Maarja Edman, 2018-01-16.
- Ett land att besöka - En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring, Näringsdepartementet SOU 2017:95
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- Barnkonventionen
- De nationella kulturpolitiska målen (prop.2009/10:13)
- Skollagen (SFS 2010:800)
- Kulturplan för Västernorrland 2015-2018
- Definitionen av social hållbarhet bygger på folkhälsomyndighetens arbete med social hållbarhet. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/om-motesplatsen/programforklaring/>